

szőr is rendre kell utasítania Pétert: a kardját visszadugatja hüvelyébe, lesátánozza őt. Fülöp nehézkes, lassú gondolkodású, Tamás kételkedésre hajlamos (Jn 14. 5-9⁷; Jn 20. 24-29⁸). Júdás, a jó szellemi képességekkel rendelkező, ám sértődékeny típus, aki nehezen viselte el azt, ha dédelgetett elképzeléseinek valami útját állta. (Jn 12. 4-8⁹; Mt 26. 14-16¹⁰).

Wass Albert a észreveszi a tanítványság ősi, archetipikus meghatározottságát, és a magyarság sorsára vetíti ki a Nagypénteki sirató című versében:

*Egyik napon Tamás vagyunk,
másik napon Judás vagyunk,
kakasszónál Péter vagyunk.
Átokverte, szerencsétlen
nagypéntekes nemzet vagyunk.*

Bulányi György a Keressétek az Isten Országát című művében, a IV. fejezet 108 – 117 numerusaiban elemzi a Tanítványok szerepét. Analizáló megközelítése mellett remek empatikus készséggel ír a Tizenkettő lelki

állapotáról, gondjairól, értetlenségük forrásairól: „A második év végére, a harmadik év eleje tájára meglehetősen bonyolulttá alakulhatott lelkiállapotuk. Jézushoz szegődésük alapmotívuma változatlanul él bennük, de egyre több és konkrét szituációhoz kapcsolódó olyan tanítást kapnak Jézustól, amelyek egytől egyig összeegyeztethetetlen ezzel az alapmotívummal.. Ezen felül alighanem egy kicsit türelmetlenek is voltak: ennyi idő után tudni akarhatták az Ország megvalósulásának idejét és helyét. Egészen biztos, hogy nem a mennybemenetelkor érdekelte ez az időpont elsősorban, s nyilvánvaló, hogy ott voltak, amikor az időpont kérdésében a farizeusok megkérdezték Mesterüket. (Lk 17.20¹¹). A farizeusok kérdésének megválaszolása után, amelyet a tanítványok a mennybemenetelkor feltett kérdésükből láthatóan nem értettek meg, Jézus immár tanítványaihoz fordulva kezd beszélni 'eljövetelének' körülményeiről. A tanítványoknak van kérdésük, és ez a kérdés az eljövétel helyére vonatkozik. Jézus válasza 'Ahol a test, odagyűlnek a saskeselyűk' semmit sem mond kérdésükre.”¹²

sen Isten, Uram! Nem eshetik ez meg te véled. Ő pedig megfordulván, monda Péternek: Távozz tőlem Sátán; bántásomra vagy nékem; mert nem gondolsz az Isten dolgaira, hanem az emberi dolgokra.

⁵ *Monda pedig az Úr: Simon! Simon! ímé a Sátán kikért titeket, hogy megrostáljon, mint a búzát; De én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited; te azért idővel megtérvén, a te atyádfiait erősítsed. Ő pedig monda néki: Uram, te veled kész vagyok mind tömlőcre, mind halálra menni! És ő monda: Mondom néked Péter: Ma nem szól addig a kakas, míg te háromszor meg nem tagadod, hogy ismeresz engem.*

⁶ *Simon Péter pedig, akinek szablyája vala, kirántá azt, és megüté a főpap szolgáját, és levágá annak jobb fülét. A szolga neve pedig Málkus vala. Monda azért Jézus Péternek: Tedd hüvelyébe a te szablyádat;*

⁷ *Monda néki Tamás: Uram, nem tudjuk hová mégy; mimódon tudhatjuk azért az útát? Monda néki Jézus: Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam. Ha megismertetek volna engem, megismertétek volna az én Atyámat is; és mostantól fogva ismeritek őt, és láttátok őt. Monda néki Filep: Uram, mutasd meg néküink az Atyát, és elég néküink! Monda néki Jézus: Annyi idő óta veletek vagyok, és még sem ismertél meg engem, Filep?*

⁸ *Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Kettősnek hívtak, nem vala ő velök, amikor eljött vala Jézus. Mondának azért néki a többi tanítványok: Láttuk az Urat. Ő pedig monda nékik: Ha nem látom az ő kezein a szegek helyeit, és be nem bocsátom ujjaimat a szegek helyébe, és az én kezemet be nem bocsátom az ő oldalába, semmiképpen el nem hiszem.*

⁹ *Monda azért egy az ő tanítványai közül, Iskáriótes Júdás, Simonnak fia, aki őt elárulandó vala: Miért nem adták el ezt a kenetet háromszáz dénáron, és miért nem adták a szegényeknek? Ezt pedig nem azért monda, mintha néki a szegényekre volna gondja, hanem mivelhogy tolvaj vala, és nála vala az erszény, és amit abba tesznek vala, elcsené. Monda azért Jézus: Hagyj békét néki; az én temetésem idejére tartogatta ő ezt. Mert szegények mindenkor vannak veletek, én pedig nem mindenkor vagyok.*

¹⁰ *Akkor a tizenkettő közül egy, akit Iskáriótes Júdásnak hívtak, a főpapokhoz menvén, Monda: Mit akartok nékem adni, és én kezetekbe adom őt? Azok pedig rendelének néki harminc ezüst pénzt. És ettől fogva alkalmat keres vala, hogy elárulja őt.*

PÁL FERENC

SZENTBESZÉD (SZÍNEVÁLTÓZÁS)

Jézus valamiképpen megmutatja, és föltárja magát, mégpedig a dicsőségében. A föltámadása utáni dicsőségének a fényéből érzékeltet valamit a tanítványoknak. Érdemes volna most nem elsősorban arról beszélni, hogy mit jelent Jézusnak a dicsősége, vagy a megdicsőülése, mit jelent ennek a teológiai üzenete, vagy éppenséggel mit jelent az eszkatológiai távlata ennek az eseménynek, mert akkor ez az egész helyzet nem csak 2000 év messzeségbe fog tőlünk kerülni, hanem talán fényévekre. Miközben ennek a történetnek valami ténylegesen adott ponton annyira szó szerint bennünket megérintő jelentősége lehet, hogy érdemes volna most erre figyelni, mégpedig abból a szempontból, hogy tulajdonképpen ezt a történetet fölfoghatjuk és értelmezhetjük úgy, mint egy beavatási történetet.

Jézus ahogy megmutatja és föltárja magát, azt a világot megmutatva a tanítványainak, ami még a többiek előtt is zárva van, és azt a világot, és a megdicsőülésnek azt a fényét és jövőjét, ami azután nemcsak órá, hanem remény- és ígéret szerint miránk is, és a tanítványokra vár. Tulajdonképpen ez egy sajátos beavatás és ennek a beavatásnak most érdemes volna az elemeit megnézni, kizárólag azokra a pontokra figyelve, hogy mi történik Jézus és a tanítványok között, de azok közül is csak azokra a pontokra, hogy Jézus hogyan cselekszik és ezt a sajátos beavatási szertartást hogyan valóítja meg.

Ezekre a pontokra kellene most figyelni, és szeretnék összeszedett, és bizonyos szempontból rövid lenni, de van hat pontunk. Tehát nem tudom, fog-e sikerülni. A hat pont az

¹¹ *Megkérdezte pedig a farizeusoktól, mikor jő el az Isten országa, felele nékik és monda: Az Isten országa nem szemmel láthatólag jő el. Sem azt nem mondják: Ímé itt, vagy: Ímé amott van; mert ímé az Isten országa ti bennetek van.*

¹² *Bulányi György, Keressétek az Isten Országát, Bp. 1990. Iritron Kiadó*

biztosnak látszik, a többi nem annyira. Nézzük azonban akkor egymás után.

(1) Mivel kezdődik? „Maga mellé vette őket.” A beavatás azzal kezdődik, hogy Jézus az embert maga mellé veszi. Nem csak úgy int, csak úgy szól, nem e-mail-t ír, nem így történik, még csak nem is SMS érkezik két pittyegéssel, hanem maga mellé vesz bennünket.

Sose felejttem azt el, egyszer jött hozzám valaki, a népművészetnek volt a mestere és mondta, hogy „Olyan érdekes Feri, nemrégiben kaptam egy kitüntetést, és azt kérdezték tőlem, hogy én kitől tanultam a mesterséget.” S azt mondta, hogy „Tulajdonképpen erre egy olyan egyszerű válaszom van. Hát hogyhogy kitől tanultam a mesterséget? Az apámtól.” És akkor elmosolyintja magát, és azt mondja: „Ebben azért az az érdekes, hogy az apám is megkérdezte egyszer ezt tőlem. Az apám is egyszer, sok-sok évtizeddel ezelőtt, mikor én már nagyon ügyes ember voltam s látszott, hogy valami nagyon szépet tudok alkotni, az apám megkérdezte. <Fiam, te ezt kitől tanultad?> És az apámnak is azt tudtam mondani: Apám, hát ezt tőled tanultam. Az apám elcsodálkozott. <Tőlem? Én soha olyat nem tettem, hogy: Ide figyelj fiam, nézd meg, ezt így csináljuk, így ütjük, így vágjuk, így faragjuk, így fűzzük be. Hát én ilyet soha nem tettem.> – mondta az apa a fiának. A fiú azt mondja: „Azt nem, de megengedted, hogy ott legyek a műhelyben. Én ott voltam veled és melletted a műhelyben. Én minden fogást tőled tanultam.” Anélkül, hogy az apa egyszer is azt mondta volna, hogy „Édes fiam, ezt így kell csinálni, és miért bénázol, miért szerencsétlenkedsz, ne úgy fogd, ne így üsd.” Elleshetővé tette.

Hát a középkori papnevelésben szó sem volt arról, hogy papnevelő intézeteket hozunk létre és ott aztán egy ilyen nagyon sajátos, zártkertszerű módon, félig szerzetesi eszményszerűen neveljük papnövényedékeket, hanem élte a pap az életét és maga mellé vett egy-két tehetséges fiatalembert és ez az egy-két tehetséges fiatalember egyszerűen kijárta a pap mellett ott az élet oskoláját. És mikor a püspök megkérdezte, hogy „Na, alkalmasnak tartod-e már ezt a valakit?” S a pap azt mondta: „Igen. Eleget volt mellettem, eleget volt velem, föl lehet szentelni.” És ez volt a szeminárium. Nem egy külön intézmény, hanem a pap közelében való létezés. És most még egy harmadik példát is ehhez hadd mondjak, ez egy női történet. Valaki ezt a kérdést kutatta: azok az asszonyok, akik még tésztát gyúrva készítik a kenyeret, milyen technikával gyúrnak a tésztát? És mi derült ki? A kutatások sokszor évekig tartanak és egy egyszerű mondatban összefoglalható tanulságuk van. Ennek az egyszerű mondatban összefoglalható tanulsága így szól: Az asszonyok olyan módon gyúrnak a tésztát, ahogy az anyukájuktól látták. Ezt lehet kutatni egy évig, vagy kettőig, de mégiscsak így van. És ennek a kutatásnak megint egy nagyon szép és egyszerű, világos

eredménye van és így utalunk akkor most vissza ennek az első pontjához. „Jézus maga mellé vette őket.”

(2) Külön velük, külön velük. Hogy az életünkben szükségünk van arra, hogy bizonyos nagyon fontos kapcsolatainkban, nagyon fontos személyekkel átélhessük, hogy ezt most csak én, meg ő. Ezt most csak mi ketten. Egy kedves édesapa a következőt mondta. „Gyerekeimmel – három fiam van – megvannak azok a szeretett tevékenységeink, amelyeket a gyerekeim szoktak kérni tőlem, és azt csak velük csinálom.” S akkor azt mondta: „Van a legkisebb fiam, már azért ő se egy-két éves, oda szokott hozzám jönni, persze megvan ennek a története, és azt mondja: <Apa, döglődjünk!> És akkor azt úgy kell csinálni, hogy az apa meg a fia lefekszik az ágyra, és úgy egy teljesen össze-vissza pózban, kezek, lábak, fejek, nyakak, ott egymáshoz érnek, úgy össze is vannak bújva, de nem is, és nem csinálnak semmit. Ez, ahogyan az apa a fiával döglődik, de ezt csak azzal a fiával teszi, s amikor a fia át akarja élni azt, ami ebben az evangéliumban van, hogy külön velem, akkor odamegy az apjához, és azt mondja: „Apa, döglődjünk!”

Nagyon fontos nekünk az, hogy kapjunk kitüntetett figyelmet, és nekünk szentelt minőségi időt azoktól, akik nekünk fontosak, és akik a leginkább át tudják nekünk adni azt, hogy hogyan érdemes élni.

(3) Elváltozott előttük. Nem egyszerűen csak elváltozott, fölhívta őket, aztán azt mondta: „Jó, ti itt maradjatok, én meg akkor most elváltozom.” De nem így történt, előttük elváltozott. Akár nyugodtan mondhatjuk így is, hogy nekik, őértük elváltozott Jézus. Ez mit jelent? Hogy az a fontos valaki – megint csak a hétköznapi tapasztalataink szintjére hozzuk – aki magát megmutatja nekünk. Hát sose felejttem el, hogy kik voltak azok a tanárok, akik a legnagyobb hatást gyakorolták rám az általános iskolában, a középiskolában. Nem a legokosabb tanárok voltak ezek, még csak nem is azok, akik nagyon jól megtanítottak valamit, hanem azok, akik magukból valamit megmutattak. Nem csak azt mutatták meg, hogyan kell az egyenletet levezetni és befejezni, hanem volt néha, csak hónapszámra egy-egy mondatuk, amivel magukat egy picit föltárták és megmutatták, és akkor azon keresztül öhozzájuk lehetett tartozni. Nem csak a matematikát adták át, vagy a biológiát, hanem valamiképpen azon az egy-két egyszerű mondaton keresztül, ahogyan magukat megmutatták és föltárták, érzelmileg lehetett hozzájuk kötődni.

Az intimitásnak is éppen ez az egyik kulcsa: meghitt kapcsolat ott tud létrejönni, ahol az egyik ember magát megmutatja és föltárja és a másik ember erre a föltárára ugyanabban a mélységben, ugyanabban a tiszteletben, megbecsülésben egy választ tud adni. Vagyis ő saját magát is válaszképpen, valamiképpen megmutatja és föltárja. Ez a meghittségnek az egyik kulcsa. Milyen sokan panaszkodnak arról apák és anyák: „Nem értem, hogy a gyerekem miért nem viszi tovább azt, amit én? Hát ezt hányszor mondtam neki? Hányszor mondtam? Na, tőlünk ezt nem látta. Minálunk ez nem volt szokás.” És tudjátok, mi derül ki? Az derül ki, megint csak hogy bizonyos kutatásokat idehosszak, azok a szülők tudják átadni az értékeiket a gyerekeiknek – nem az értékes szülők adják át az értékeiket, nem a legtehetségesebbek, a legműveltebbek, a legiskolázottabbak – azok a szülők adják át az értékeiket a következő nemzedéknek, akikkel érzelmi kapcsolatban lehet lenni. Azok a szülők, akik érzelmileg elérhetőek a gyerek számára, azok a szülők az értékeiket át

tudják adni a gyerekeiknek. És lehet, hogy valakinek kétszer annyi értéke van, de ha nem tárja föl magát, nem mutatja meg magát, ha nincsenek a kitüntetett idők, ha nincsen az a fantasztikus idő, amit csak te meg én, ha nincsen az, amit itt hallottunk, hogy „Én most azt tudom, hogy te egy olyan valaki vagy, aki magad mellé vettél engem.”, akkor az értékek elsikkadnak. Ez a harmadik szempont. Elváltott előtűk, és ennek óriási következményei vannak.

(4) Mi történik, amikor az Isten, de hát az emberi kapcsolatainkban is így van, megyünk egy mélység felé, föltárjuk magunkat, megmutatjuk az arcunknak valami olyan vonását, amit hétköznap nem szoktunk megmutatni és ez sokszor félelmet kelt, mert nem gondoltuk volna, hogy ez is benned van. Sokszor megijedünk akkor, amikor a másik föltárja magát. Mert azzal még nem találkoztunk, nem is tudjuk, hogy azzal mit kell kezdeni és ez sokszor nem csak a félelmet keltő tulajdonságokkal van így, mikor egyszer valaki, aki nyugodt természetű, fölsattan. Hát persze, egy picit megijedünk tőle. Hát sokszor a közelségtől is megijedünk, sokszor a bizalomtól is megijedünk. Sokszor óriási kincsektől, amit valaki föltár, attól is hátrahökölünk, hogy „Jajjaj-jaj, ez felelőség lesz most nekem, mit kezdjek ezzel?” Hát sokszor a mélységektől is meg tudunk ijedni, pedig azok óriási kincset hordoznak. Nem véletlen tehát, hogy amikor színében elváltozik Jézus, és valami, hát valami ragyogást odahoz, mi emberek vagyunk, és mi ettől is megijedünk.

Jézusnak a következő gesztusa az, hogy odalép hozzájuk, és ráadásul ugye ezzel lép oda hozzájuk: „Ne féljete!” Vagyis elfogadja és elismeri, hogy bár ő a legnagyobb kincset mutatja itt meg, az örök életnek a föltámadott valóságnak a szépségét, az énbennem éppen kelthet félelmet. Nem szid le engem azért, mert én még a széptől is félek, vagy az érték megijeszt engem, mert hogy még azt se tudom, mit kezdjek vele, hanem odalép hozzám és azt mondja: „Ne féljete!” Emlékszem, volt egy olyan tanárunk, bizonyos foglalkozások voltak, és nézte, hogy hol tartunk, és mennyire jutottunk előre a feladatokban. Ez a tanár nagyon gyakran azt tette, amikor ott volt a mi padunknál, egyszerűen csak odatette a kezét a vállunkra, és úgy nézett bele a füzetbe vagy a dolgozatunkra. Teljesen más volt az, miközben én ott szorongtam és izgultam, hogy jó lesz-e, meg tudom-e oldani, s a tanár odajött, és miközben éppen egy záró dolgozatot írtam vagy témazárót, aközben a kezét rátette a vállamra. Hát egyszer csak oly sok szorongásom, aggodalmam tudott ott föloldódni. Egyszer csak ki tudtam magamból hozni azt, ami bennem volt.

A negyedik pont tehát így szól: „Odalépett hozzájuk.” (És az ötödik – tulajdonképpen át is mentem ebbe...)

(5) „Megérintette őket.” Van, hogy mi, a félelmünkben, a bizonytalanságunkban nem tudunk elindulni, és de nagy dolog az, hogy itt Jézus odalép hozzájuk, és ráadásul meg is érinti őket. Egy nagyon érdekes kutatás: a telefonfülkében otthagyja valaki a pénztárcáját – persze tudatosan – és megvárja azt, hogy már valaki szeretne bemenni a telefonfülkébe, és mikor látja, hogy már valaki ott vár, akkor kijön a telefonfülkéből és egyszerű-

en látszólag véletlenszerűen, ahogy elmennek egymás mellett, ő hozzáér ahhoz, aki be fog lépni a telefonfülkébe. Képzéljétek el, hogy ha ez az ember véletlenszerűen is csak hozzáér a másikhoz, akkor többszörösére nő a valószínűsége annak, hogy az illető, aki belépett a telefonfülkébe és látja ott a pénztárcát, utána szalad és visszaadja neki. Ha nem ér hozzá, akkor töredéke lesz az esélye annak, hogy az illető odaszaladjon és megpróbálja megkeresni a pénztárca gazdáját. Ennyi múlik egy érintésen. És ezért nem véletlen, hogy Jézus tudja, hogy igen, van olyan helyzet, amikor szükségünk van arra, hogy megérintsenek bennünket.

A megérintés nyilván szimbolikusan azt is kifejezi, hogy a félelem valamiképpen távolságot tart köztem és az Isten között, és ahogy ő megérint engem, ez azt jelenti, hogy valamiképpen egyek lehetünk, valamiképpen ez a távolság legyőzetik és mi ténylegesen az érintésben valami egységben állunk ott.

(6) És így jön az utolsó pont, ez különösen is izgalmas, a fordításunk így szól: „A hegyről lejövet Jézus a lelkükre kötötte.” Tulajdonképpen a görög szónak két jelentése van. Az egyik: meghagyta nekik, megparancsolta nekik; a másik pedig: megbízta őket valamivel. S ez milyen gyönyörűség dolog, ez a szó, ahogy két jelentésárnyalatot hoz, ez mit jelent? Először van az, hogy megbízza őket, a másik pedig, hogy miután megbízta őket, lehet önekik megparancsolni valamit. Van a bizalom, és azután a parancs. Nem egyszerűen csak azt mondja: „Márpedig most az a törvény, hogy...” Itt van egy gyönyörű folyamat. Először is bízunk bennük, és utána megbízza őket.

Nem elég, hogy valaki bízunk bennünk. Ma nagyon mondják ezt: óriási dolog, az kell az élethez, hogy bízzanak bennünk. Jó, kapunk bizalmat, és...? Nem, az élethez nem elég, hogy kapunk bizalmat. Arra is szükségünk van, hogy akik bizalmat adnak nekünk, néha meg is bízzanak bennünket ezzel-azzal, hogy az valamilyen irányt adjon az életünknek. „Bízom benned és ezért megbízlak most azzal, hogy...” Nem elég csak bízni, de a másik sem elég: állandóan megbízni valakit ezzel-azzal, főleg megparancsolni neki ezt-azt.

Itt ebben a hatodik pontban gyönyörű, hogy ez a kifejezés átöleli ezt az egész gazdagságot, hogy Jézus bízunk a tanítványokban, ezért bízza meg őket valamivel, és ezt úgy is mondhatnánk, hogy megparancsolta nekik. Amikor a szentírásban az van, hogy Jézus a búcsúbeszédében azt mondja: „Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást.” Ugyanez a kifejezés szerepel benne. Tehát amikor Jézus azt mondja: „Az az én parancsom, hogy szeressétek egymást.”, úgyis fordíthatnánk, „Jézus megbízta a tanítványait azzal, hogy szeressék egymást.” Bízott bennük és azzal bírta őket meg, hogy ezentúl akkor szeressék egymást úgy, ahogyan ő szereti őket.

Azért ez egy gyönyörű finomságot hoz és gyönyörűen tárja föl azt, mit jelent az, amikor az Isten parancsol az embernek. Hogy ez a parancs nem a katonatisztnek a baka felé elhangzó szava, hanem annál sokkal többről van szó. Most megnéztük akkor ezt a hat pontot, tehát maga mellé vette, külön velük, elváltott előtűk, odalépett hozzájuk, megérintette őket, megbízta őket és megparancsolta nekik. Ez a beavatásnak egy nagyon sajátos íve ebben a történetben.

Ezért nagy lehetőségünk az, hogy ezekhez a pontokhoz megkeressük a saját életünkben a kapaszkodókat. Hol éltem én ezt meg a hétköznapi életben? Majd pedig egy követ-